

REZULTATI RADA MINISTARSTVA TURIZMA

Formiranjem 44. Vlade Crne Gore od 31. oktobra 2023. godine a na osnovu Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave („Službeni list Crne Gore“, br. 98/23) formirano je ranije Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera.

Rekonstrukcijom 44. Vlade Crne Gore nastala je potreba za reorganizacijom državne uprave, na osnovu koje je Uredbom o izmjenama i dopunama Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave („Službeni list CG“, br. 71/24) koja je stupila na snagu 23.07.2024. godine, došlo do razdvajanja nadležnosti ranijeg Ministarstva turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera.

U skladu sa pomenutom Uredbom formirano je Ministarstvo turizma, koje je preuzelo sve obaveze i aktivnosti iz nadležnosti turizma a odnose se na Program rada za 2024. godinu Vlade Crne Gore, kao i izvršavanje zakona i drugih propisa, preduzetih mjera i unapređenje stanja.

U cilju pravovremenog informisanja javnosti o ključnim rezultatima za navedeni period Ministarstvo turizma kao ključne aktivnosti za period od godinu dana rada Vlade ističe sljedeće:

Program podsticajnih mjera u oblasti turizma za 2024. godinu

Shodno Zakonu o turizmu i ugostiteljstvu na predlog ranijeg Ministarstva turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj 4. jula 2024. godine donijela Program podsticajnih mjera u oblasti turizma za 2024. godinu radi obezbeđivanja visokokvalitetnog turizma u skladu sa strateškim dokumentima.

Imajući u vidu da se Program realizuje u saradnji sa Nacionalnom turističkom organizacijom Crne Gore, Vlada je zadužila Ministarstvo i NTOCG da realizuju Program i objave javne pozive. Programom podsticajnih mjera u oblasti turizma za 2024. godinu bile su definisane mjere koje će se realizovati, korisnici sredstava, uslovi za dodjelu sredstava, iznos sredstava, kriterijumi i postupak za dodjelu sredstava. Programom podsticajnih mjera se obogaćuje i unaprjeđuje kvalitet turističke ponude i bolja dostupnost destinacije, uz poboljšanje marketing aktivnosti kako bi se privukli turisti sa novih emitivnih tržišta, a u pravcu generisanja većih prihoda u turizmu, produženja turističke sezone, povećanja stepena zauzetosti smještajnih kapaciteta, potrošnje i zaposlenosti.

Programom je realizovano pet mjera podrške i to:

Mjera I – Podrška organizovanju manifestacija/festivala;

Mjera 1 A - Oblast podrške za manifestacije čija ukupna predračunska vrijednost iznosi do 30.000,00 €. Podržano je 26 manifestacija/festivala sa ukupno 69.825,81€.

Mjera 1 B - Oblast podrške za manifestacije/festivale čija ukupna predračunska vrijednost iznosi iznad 30.000,00 € do 150.000€. Podržano je 34 manifestacija/festivala sa ukupno 178.065,70€.

Mjera II - Unaprjeđenje ponude i podizanje kvaliteta usluga u ruralnom turizmu. Podržano je 32 seoskih domaćinstava sa ukupno 100.000,00€.

Mjera III - Razvoj održivih turističkih proizvoda i usluga koji obogaćuju turističku ponudu u kulturnom, sportsko- rekreativnom i avanturističkom turizmu. Podržano je 19 projekata sa ukupno 100.000,00€.

Mjera IV - Podrška za razvoj MICE turizma;

Mjera IV A - Unapređenje kapaciteta za MICE turizam. Podržana su 4 podnosioca zahtjeva sa ukupno 14.389,00€;

Mjera IV B – Podrška u organizacija međunarodnih događaja u Crnoj Gori. Podržano šest projekata sa ukupno 60.000,00€;

Mjera IV C – Podrška u organizovanju studijskih posjeta organizatora. Podržana su četiri projekata sa ukupno 15.000,00€;

Mjera V - Podrška za unapređenje organizovanih avionskih dolazaka putem zajedničke marketing kampanje sa turoperatorima. Podržana je kompanija Jet2holidays Limited sa 50,000€ za 2024. godinu i 2025. godinu za realizaciju zajedničke marketinške kampanje.

Višegodišnji razvojni projekti iz potprograma „Unapređenje turističke ponude“ Kapitalnog budžeta Crne Gore

U skladu sa Programom rada Vlade Crne Gore za 2024. godinu, ranije Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera je u prvom kvartalu pripremio „Informaciju o aktivnostima na realizaciji razvojnih projekata na unapređenju turističke infrastrukture za period jul-decembar 2023. godine, za sljedeće projekte:

- Ski centar „Kolašin 1600“,
- Ski centar „Žarski“,
- Ski centar „Cmiljača“,
- Ski centar „Savin Kuk“,
- Ski centar „Štedim - Hajla“ i
- Valorizacija Đalovića pećine.

U skladu sa Programom rada Vlade Crne Gore za 2024. godinu, Ministarstvo turizma priprema drugi polugodišnji izvještaj, odnosno „Informaciju o aktivnostima na realizaciji razvojnih projekata na unapređenju turističke infrastrukture za period januar-jun 2024. godine, za sljedeće projekte:

- Ski centar „Kolašin 1600“,
- Ski centar „Žarski“,
- Ski centar „Cmiljača“,
- Ski centar „Savin Kuk“,
- Ski centar „Štedim - Hajla“ i
- Valorizacija Đalovića pećine.

✓ Ski Centar „Kolašin 1600“, Kolašin

Stavljanje u funkciju dva ski lifta, tipa „tanjir“ i tipa „sidro“, za predstojeću zimsku sezonu 2024/2025, a na osnovu kontinuirane saradnje sa Korisnikom projekta (Skijališta Crne Gore) i Upravom za kapitalne projekte.

Sanacija ski staze 17 (uz žičaru K7 – Klisura) – u toku je javna nabavka preko Uprave za kapitalne projekte.

Riješeno pitanje vlasništva TS 35/10kV „Jezerine“ - Nakon više godina riješeno pitanje prenošenja vlasništva TS „Jezerine“ sa Ministarstva. Uspješno iskomunicirano povlačenje tužbenog zahtjeva od strane EPCG.

Aktivnosti u cilju obezbjeđivanja alternativnog rješenja za osnježavanje koje će omogućiti minimalno odvijanja zimske sezone u slučaju nedostatka prirodnog sniježnog pokrivača - Ministarstvo turizma je preuzelo aktivnosti u cilju identifikovanja alternativnih vodnih izvora koji će obezbjeđivati dovoljnu količinu vode za formiranje manje akumulacije, a koja je dovoljna za napajanje minimalnog broja sniježnih topova (dva) koji će osnježiti bazni plato skijališta Kolašin 1600 na kojem se nalazi ski traka za djecu i početnike, kao i eventualno jedne staze uz novi ski lift. Sve navedeno u cilju obezbjeđivanje uslova za realizaciju zimske sezone na državnom skijalištu.

✓ **Ski Centar „Žarski“, Mojkovac**

Nakon uspješne komunikacije sa kolegama iz Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine dobijen je precizan status postupaka za eksproprijacije na projektima žičare „Z4“ na Žarskom, ski staza uz žičaru i pristupnog puta Vragodo-Vrioca Žarski katun.

✓ **Ski Centar „Cmiljača“, Bijelo Polje**

Problematike usklađenosti Bazne stanice i polazne stanice žičare „Z7“ – Ministarstvo je u procesu rješavanja višegodišnjeg otvorenog pitanja na izgradnji objekta Bazne stanice na budućem Ski centru „Cmiljača“, kroz izradu konceptualnog rješenja mikrolokacije, odnosno izradu Master plana.

Dalekovod Ribarevine – Cmiljača – nakon višegodišnjeg problema izgradnje Dalekovoda Ribarevine – Cmiljača, Ministarstvo je predalo zahtjev za izdavanje građevinske dozvole za izgradnju ovog značajnog elektroenergetskog objekta, kojim se obezbjeđuje struja za ski centre Cmiljača i Žarski. Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine je zatražilo dopunu dokumentacije, koje očekujemo da bude dostavljena od Uprave za kapitalne projekte.

✓ **Ski Centar „Savin kuk“, Žabljak**

Projekat izgradnje Ski poligona na skijalištu Savin kuk – nakon dužeg perioda imamo prvu investiciju na skijalištu Savin kuk, Durmitor, koja je realizovana kroz Kapitalni budžet Crne Gore, a sve u cilju unapređenja turističke ponude na ovom funkcionalnom skijalištu.

Aktivnosti u cilju obezbjeđivanja alternativnog rješenja za osnježavanje koje će omogućiti minimalno odvijanja zimske sezone u slučaju nedostatka prirodnog sniježnog pokrivača - Ministarstvo turizma je preuzelo aktivnosti u cilju obezbjeđivanja minimalnog broja sniježnih topova (dva) koji će osnježiti bazni plato skijališta i jedna staza (staza br.1 borderske staze). Sve navedeno u cilju obezbjeđivanje uslova za realizaciju zimske sezone na državnom skijalištu.

✓ **Ski Centar „Štedim- Hajla“, Rožaje**

Javni konkurs za izradu idejnog arhitektonskog rješenja za objekat Bazne stanice: U kontinuiranoj saradnji sa kolegama iz Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državnu imovinu, Javni konkurs za izradu Idejnog rješenja je raspisan polovinom maja, a dinamika je je da konkursno rješenje bude dostavljeno resernom Ministarstvu do kraja oktobra mjeseca, kako

bi se onda pristupilo daljoj realizaciji pripreme projektnog zadatka i izgradnje objekta Bazne stanice na budućem ski centru.

Elektroenergetsko snabdijevanje – Uspješno se realizuje projekat izgradnje složenog elektroenergetskog projekta koji se sastoji od izgradnje nekoliko trafostanica i dalekovoda, a kojim se obezbjeđuje elektro snabdijevanje budućeg ski centra na Štedimu-Hajli.

Izgradnja šestosjedne žičare - Završni radovi su počeli u junu 2024. godine i planiran je završetak svih radova kada bude završena elektroenergetska infrastruktura, kako bi se moglo izvršiti testiranje žičare.

Haube za ugradnju na već projektovane korpe isklopive šestojedne žičare - U cilju podizanja kvaliteta usluge za korisnike žičare, a na inicijativu Opštine Rožaje, resorno Ministarstvo je podržalo pokretanje procedura javne nabavke hauba za ugradnju na već projektovane korpe isklopive šestojedne žičare. Uprava za kapitalne projekte je 14.12.2023. godine raspisala javnu nabavku za Nabavku, transport i ugradnja hauba za zaštitu od vremenskih neprilika za korpe šestosjedne žičare na Hajli-Štedimu, Opština Rožaje za potrebe Ski centra „Hajla” i potpisan je 29.02.2024. godine Ugovor je sa izvođačem radova.

✓ **Valorizacija Đalovića pećine**

Izrada Studije prijedloga mjera remedijacije i program praćenja stanja životne sredine nakon sprovođenja mjera remedijacije u Đalovića pećini, - Finalizovan Projektni zadatak za izradu Studije, potpisan od strane resornog Ministarstva i dostavljen Upravi za kapitalne projekte na raspisivanje. Izrada studije predstavlja preduslov za dalji nastavak realizacije ovog speleološkog objekta, odnosno za nastavak radova na otvoru i unutrašnjosti Đalovića pećine, koji su obustavljeni nakon što je nastala šteta u prirodi u avgustu/septembru 2022. godine.

Pripremljen i potpisan projektni zadatak za izgradnju izgradnja 10kV dalekovoda sa pristupno servisnim putem i STS 1x250kVA na lokalitetu Đalovića pećina - U toku je javna nabavka preko Uprave za kapitalne projekte.

Pripremljen i potpisan projektni zadatak za izgradnju 10kV kablovskog voda od TS 35/10kV Bistrica do TS za potrebe Vizitiring centra i izgradnje TS 10kV za potrebe Vizitiring centra Đalovića pećine – U toku je javna nabavka preko Uprave za kapitalne projekte.

Turistički promet u periodu januar – avgust 2024. godine u svim vidovima smještaja

Prema zvaničnim podacima Uprave za statistiku – MONSTAT u svim vidovima smještaja tokom prvih osam mjeseci registrovano je 2.020.618 turista (1,16% manje u odnosu na isti period prošle godine) i 12.201.038 noćenja (5,54% manje u odnosu na prethodnu godinu). Prosječna dužina boravka turista tokom prvih osam mjeseci iznosila je 6,03 dana.

Upoređujući sa 2019. godinom, bilježi se ostvarenje od 97,29% kada su u pitanju dolasci turista, dok kada je riječ o realizovanim noćenjima ostvareno je povećanje od 4,65%.

U strukturi noćenja tokom prvih osam mjeseci, domaći turisti činili su 3,7%, a strani turisti 96,3% ukupnog broja noćenja.

Prema izvještaju Centralne banke Crne Gore - platni promet sa inostranstvom, finansijski efekti od putovanja i turizma tokom prva dva kvartala 2024. godine iznosili su 434,5 miliona €, odnosno ostvareno je 96% u odnosu na isti period prošle godine, a čak 70% više u odnosu na isti period rekordne 2019. godine.

Izvor podataka o ostvarenom turističkom prometu u kolektivnom smještaju (dolasci i noćenja turista po opštinama i po zemljama pripadnosti) je zvanični obrađivač statistike, tj. Uprava za statistiku - Monstat. Takođe, praćenje prometa u turizmu vrši se na osnovu izvještaja koje dostavljaju Nacionalni parkovi Crne Gore, Aerodromi Crne Gore, kao i na osnovu Izvještaja NTOCG "stanje na dan". Takođe, analiza turističkih parametara se zasniva na zvaničnim podacima Centralne banke Crne Gore.

Koordinaciono tijelo za pripremu i praćenje odvijanja turističkih sezona

Održane su dvije sjednice Koordinacionog tijela u 2024.godini i to: 16.01. i 24.04.2024. godine. Izglasavanjem rekonstrukcije 44. Vlade Crne Gore od strane Skupštine Crne Gore, 23.jula 2024.godine, bilo je neophodno ponovo imenovati članove Koordinacionog tijela od strane institucija na državnom i lokalnom nivou. Formirano je novo Koordinaciono tijelo, koje je prošireno sa 43 člana i prva Sjednica je održana 14.10.2024.godine.

Saradnja Ministarstva sa Planinarskim savezom Crne Gore

Ministarstvo turizma za 2024.godinu opredijelilo je 40.000 € za potrebe Planinarskog saveza. Ubrzo se očekuje potpisivanje ugovora između dvije strane. Ove godine je napravljen veliki pomak u vezi kreiranja Registra staza. Naime, do kraja godine biće registrovano 45 staza, koje će, u narednom periodu, biti uređivane po svim standardima i kao takve promovisane.

Programske linije za nabavku opreme velike vrijednosti u turizmu i ugostiteljstvu

Podržano 40 privrednih subjekata u turizmu i ugostiteljstvu, kojima je dodijeljen ukupan iznos od 1.471.430,00 €.

Na osnovu Programa rada Vlade Crne Gore za 2023. godinu, prethodno Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma, čiji je pravni sljedbenik Ministarstvo turizma, ekologije, održivog i razvoja sjevera, raspisalo je krajem avgusta Javni poziv za domaća, mikro, mala i srednja preduzeća za učešće u postupku dodjele sredstava za programsku liniju za nabavku opreme velike vrijednosti u turizmu.

Na osnovu 78 pristiglih zahtjeva, Komisija je utvrdila da je četrdeset (40) podnosilaca zahtjeva ispunilo uslove, dok trideset osam (38) podnosilaca zahtjeva nije ispunilo uslove. Utvrđeno je da su privredni subjekti koji su navedeni u Odluci ispunili uslove propisane Javnim pozivom. Shodno navedenom, na osnovu Izvještaja Komisije, Ministarstvo je donijelo Odluku o dodjeli sredstava za programsku liniju za nabavku opreme velike vrijednosti u turizmu za četrdeset privrednih subjekata (40) u cilju podrške mikro, malih i srednjih preduzeća koja vrše ulaganja u primarne ugostiteljske objekte za pružanje usluge smještaja i pripremanja hrane, pića i napitaka, i to hotele i slične objekte.

Podrška Skijalištima zbog prevazilaženja posljedica nastalih zbog loše turističke sezone

Resorno ministarstvo u saradnji sa Ministarstvom finansija obezbijedilo je finansijska sredstva u iznosu od 200.000,00 € u cilju saniranja posljedica nastalih zbog loše zimske turističke sezone

usljed nedostatka sniježnih padavina. Takođe, podržano je i „TC Durmitor“ DOO Žabljak u vidu obezbjeđenja finansijskih sredstva u iznosu od 85.000,00€.

Projekat „Žičara Kotor-Lovćen“

U prethodnom periodu Ministarstvo je intenziviralo aktivnosti u cilju ispunjenja obaveza predviđenih Ugovorom o realizaciji projekta žičare Kotor-Lovćen, Aneksom I Ugovora, kao i Ugovorom o izgradnji infrastrukture za priključenje i priključenju koji je zaključen između „Žičara Kotor-Lovćen“ DOO, prethodnog Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma i CEDIS-a, te aktivnosti na rješavanju svih otvorenih pitanja u vezi sa realizacijom projekta žičare Kotor-Lovćen. Takođe, usvojena je Informacija o davanju saglasnosti za zaključenje ugovora o investicionom kreditu „Žičare Kotor – Lovćen“ na sjednici Vlade Crne Gore održanoj 25.04.2024. godine. Dodatno, usvojena je Informacija o davanju saglasnosti za zaključenje ugovora o angažovanju nezavisnog inženjera za projekat žičare Kotor – Lovćen sa predlogom ugovora na sjednici Vlade održanoj 03.10.2024. godine.

Projekat „Unapređenje energetske efikasnosti u hotelskoj industriji“

Ministarstvo turizma uz saradnju sa Ministarstvom energetike je pokrenulo program za uvođenje energetske efikasnosti u hotele (podrška za EE termoizolaciju, bravariju, uvođenje EE rješenja za grijanje, hlađenje, rasvjetu i ostale ključne elemente rada hotela). Implementaciona jedinica Eko fond.

Sredstva: Direktna budžetska u okviru paketa hitne podrške Evropske unije zemljama Zapadnog Balkana i kroz saradnju sa IRF (Zelena kreditna linija) i Eko fondom, koji je prepoznat kao jedinica za implementaciju konkretnih aktivnosti, uz tehničku podršku UNDP.

Javni poziv je raspisan i traje do 27.oktobra 2024.godine. Očekuje se do kraja godine potpisivanje sa ugovora sa krajnim korisnicima.

Unapređenjem energetske efikasnosti u turizmu bice obuhvaćeno do 30 privrednih subjekata (hotela), u iznosu od cca 3 miliona €. Javni poziv ima za cilj da ohrabri privatna turistička preduzeća (hoteli) da krenu ka energetski efikasnijim aktivnostima kako bi se smanjili troškovi poslovanja, povećao komfor i ostvario pozitivan efekat na životnu sredinu. Program će obezbijediti bespovratna sredstva na kliznoj skali od 50% do 70% kako bi se mala i mikro turistička preduzeća kvalifikovala za implementaciju intervencija koje će poboljšati energetske efikasnosti i smanjiti njihove operativne troškove.

Program ima za cilj jačanje konkurentnosti privrednih subjekata, unapređenje poslovanja, produktivnosti i profitabilnosti kroz investicije u opremu i razvoj, kao i podršku sektoru industrije u cilju unapređenja energetske efikasnosti i smanjenja troškova koji se odnose na električnu energiju.

Narednim budžetom, uz podršku međunarodnih institucija, obezbjeđena održivost projekta.

- ✓ **Informacija o Projektu „Unapređenje energetske efikasnosti u seoskom domaćinstvu i domaćinstvima koje pružaju ugostiteljske usluge.“**

Ovaj projekat predstavlja direktnu podršku Vlade za sufinansiranje mjera energetske efikasnosti u domaćinstvima i seoskim domaćinstvima koja pružaju ugostiteljske usluge. Glavni cilj konkursa je unapređenje energetske efikasnosti kroz ulaganje u moderne tehnologije, smanjenje potrošnje energije, veće korišćenje obnovljivih izvora energije i smanjenje emisije gasova staklene bašte. Implementaciona jedinica Eko fond.

Ukupna sredstva 500.000 €.

Fizička lica mogu dobiti bespovratna sredstva do 20.000 € za seoska domaćinstva i 15.000 € za druga domaćinstva, a sredstva se dodjeljuju za mjere poput ugradnje termoizolacije, energetski efikasne stolarije, solarnih i fotonaponskih Sistema.

Uz sufinansiranje mjera energetske efikasnosti, ovaj konkurs ima za cilj poboljšanje kvaliteta ugostiteljskih objekata u domaćinstvima i seoskim domaćinstvima. Eko-fond nudi subvencije za konkretne mjere, uključujući termoizolaciju fasada, ugradnju energetski efikasnih sistema grijanja na biomasu, instalaciju visokoefikasnih toplotnih pumpi, solarnih sistema za grijanje vode i fotonaponskih sistema za proizvodnju električne energije.

Ovaj program ima dva fokusa: povećanje energetske efikasnosti u objektima, smanjenje troškova za energiju i suzbijanje sive ekonomije. Dugoročni ciljevi uključuju razvoj tržišta održivih tehnologija, poboljšanje komfora u objektima i smanjenje emisija štetnih gasova.

Programom rada Vlade Crne Gore usvojene su sljedeće informacije:

- ✓ Informacija o realizaciji Plana pripreme ljetnje turističke sezone 2023. godine - usvojena na sjednici održanoj 27. decembra 2023.godine;
- ✓ Informacija o realizaciji Plana pripreme zimske turističke sezone 2023/2024.godine - usvojena na sjednici održanoj 11.jula 2024.godine;
- ✓ Plan pripreme ljetnje turističke sezone 2024. godine - usvojen na sjednici 28. marta 2024.godine;
- ✓ Izvještaj o sprovođenju Akcionog plana za 2023. godinu i Predlog Akcionog plana za 2024. za sprovođenje Strategije razvoja turizma Crne Gore 2022-2025. godine;
- ✓ Na sjednici 4. Jula 2024. godine usvojen Završni izvještaj o realizaciji programa razvoja zdravstvenog turizma Crne Gore sa Akcionim planom 2021-2023. godine i Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za 2023. godinu za sprovođenje Programa razvoja ruralnog turizma Crne Gore 2023-2025. godine i predlog revidiranog Akcionog plana za 2024 - 2025. za sprovođenje programa razvoja ruralnog turizma Crne Gore za 2023 – 2025. Cilj izrade oba dokumenta je praćenje realizacije i status aktivnosti u ovim oblastima, sa fokusom na aktivnosti definisane Akcionim planovima. Sve aktivnosti su definisane u saradnji sa partnerski institucijama, kako bi se postigao krajnji cilj, a to je jačanje komparativnih prednosti Crne Gore, kao destinacije zdravstvenog i ruralnog turizma;
- ✓ Informacija o aktivnostima na valorizaciji turističkih lokaliteta koji su u prethodnom periodu kroz različite modele privatizovani. U pitanju su sljedeći projekti: Hotel „Cristal Rivijera“; Hotel „AS“ Perazića Do; Hotel „Mediteran“ Ulcinj; Hotel „Galeb“ Ulcinj; Hotel „Grand Lido i apartmani Lido“; Hotel „Jezera“ Žabljak i Hotel „Planinka“ Žabljak.
- ✓ Informacija o aktivnostima na realizaciji prioriternih projekata iz oblasti turizma za period jul-decembar 2023. godine - Informacija je usvojena 04.04.2024. godine. Navedenom informacijom dat je pregled aktivnosti na realizaciji prioriternih projekata u oblasti turizma: valorizacija lokaliteta na prostorima Bjelasice i Durmitora, planinski centar „Kolašin 1600“, Kolašin i Vojno-turistički kompleks „Mediteran“, Žabljak; izgradnja turističkog kompleksa, marine i prateće infrastrukture „Porto Montenegro“ Tivat; izgradnja turističkog kompleksa „Portonovi“, Kumbor, Herceg Novi; izgradnja turističkog kompleksa „Luštica Bay“, Tivat; izgradnja turističkog kompleksa „Plavi horizonti“ Tivat; rekonstrukcija tvrđave „Mamula“ na ostrvu Lastavica, Herceg Novi; izgradnja Hotela „Kraljičina plaža“ Sveti Stefan, Budva i turistička valorizacija dijela imovine HTP „Ulcinjska Rivijera“, AD Ulcinj, hoteli „Bellevue“ i „Olympic“, sa trenutnim

statusom i fazama realizacije, kao i predlozi za uspješnu realizaciju ugovornih obaveza iz prethodno utvrđenih prioritetnih projekata.

Preduzete druge aktivnosti koji nijesu predviđeni Programom rada Vlade Crne Gore

- ✓ Na sjednici Vlade Crne Gore održanoj 21. marta 2024. godine usvojen je i **Završni izvještaj o sprovođenju programa podsticajnih mjera u oblasti turizma za 2023. godinu**. Njime je zaključeno da je Program obuhvatio pet (5) mjera podrške, te da su Ministarstvo i NTO Crne Gore za 77 korisnika isplatili 450.250,05 €, a sredstva su opredijeljena kao podrška manifestacijama i festivalima, razvoju turističkog proizvoda, ali i jačanju marketinga destinacije i MICE sektora.
- ✓ Na sjednici Vlade Crne Gore održanoj 27. juna 2024. godine usvojene su **Informacija o organizaciji „Međunarodnog festivala Wild Beauty Art 2024.“ sa predlogom Ugovora o saradnji na realizaciji „Međunarodnog festivala Wild Beauty Art 2024.“ i Informacija o realizaciji festivala „Lake Fest 2024.“ sa predlogom Ugovora o saradnji na realizaciji festivala „Lake Fest 2024.godinu“**. Vlada Crne Gore je zbog značaja ovih festivalskih dešavanja za sjevernu, odnosno centralnu regiju, opredijelila sredstva u iznosu od 90.000€ odnosno 50.000€. Kroz ovu podršku, cilj je bio podržati ova dva događaja, imajući na umu da isti mogu doprinijeti generisanju većeg turističkog prometa na područjima NP Durmitor i opštine Nikšić.
- ✓ **Formiranje Nacionalnog savjeta za turizam** - donešena je i objavljena Odluka o izmjeni Odluke o obrazovanju Nacionalnog savjeta za turizam u "Sl. listu Crne Gore", br. 045/24 od 16.05.2024, a potrebno je sprovesti aktivnosti imenovanja članova Nacionalnog savjeta u skladu sa rekonstrukcijom Vlade Crne Gore. Ovaj Savjet bi trebao biti vodeće tijelo za kreiranje ambijenta za razvoj turizma i ugostiteljstva u Crnoj Gori, koji bi usmjeravao ključna kretanja i procese u sektoru.
- ✓ **Ruralni turizam** – ažurirana je i unaprijeđena aplikacija "Montenegro Village Explorer", koja je dostupna u Google i Apple store-u i služi za promociju svih registrovanih seoskih domaćinstava u Crnoj Gori, ali i za potencijalno rezervacije, izrađen je i QR kod za domaćinstva, te urađena nadogradnja websajta "Montenegro Village Explorer", u skladu sa zaključenim ugovorom sa kompanijom; sprovedena je anketa pružalaca usluga u seoskim domaćinstvima uz podršku lokalnih turističkih organizacija, koja se sprovodi po prvi put i analizom iste očekuje se da ćemo dobiti odgovore na neka važna pitanja za buduće planiranje aktivnosti u vezi sa razvojem ruralnog turizma.
- ✓ **Zdravstveni turizam** - predstavnici Ministarstva su bili uključeni u: aktivnosti na pripremi predloga za izmjenu Zakona o zdravstvenoj zaštiti, a u dijelu koji se odnosi na zdravstveni turizam; u aktivnosti Koordinacionog odbora zdravstvenog turizma Privredne komore Crne Gore; aktivnosti projekta ARIST - „Značaj fizičke aktivnosti, ishrane i rehabilitacije na psiho-fizičko zdravlje sportista i rekreativaca, potencijal za razvoj zdravstvenog turizma“; aktivnosti na rješavanju statusa Instituta Simo Milošević iz kojih je proistekla Platforma za spašavanje i restrukturiranje Instituta koju je usvojila V; aktivnosti na implementaciji Strategije pametne specijalizacije 2019-2024. godine kao i učešće u izradi nove Strategije 2025-2029. godine i dr.; otpočete su i aktivnosti na projektu BIO&EKO, a kroz pripremu projektnog zadatka za izradu Studije izvodljivosti u cilju povezivanja turizma, zdravlja, organske poljoprivrede, zaštite životne sredine i zdravih stilova života na ruralnom i drugom području svake crnogorske opštine. Nosilac

projekta je Zajednica opština CG, dok je Ministarstvo turizma jedan od partnera na projektu.

- ✓ **Finansijski su podržane aktivnosti** Studentskog parlamenta Univerziteta Crne Gore na realizaciji "Summer Job 2024" u cilju stimulisanja zapošljavanja mladih ljudi u sektoru turizma i ugostiteljstva, kao i aktivnosti LTO-a Andrijevića, Mojkovac i Kolašin, u cilju diverzifikacije turističkog proizvoda.
- ✓ **Donacija tehničke opreme (tableta)** - početkom septembra 2024. Ministarstvo je doniralo tehničku opremu - tablete za JU Školu za srednje i više obrazovanje Sergije Stanić (20) i JU Dječji Dom Mladost u Bijeloj (7), a u susret Danu turizma, željeći time da podrže njihov rad, u nadi da će veliki broj njih svoju budućnost nastaviti u sektoru turizma i ugostiteljstva. Tim povodom je ministar Kordić održala 13. septembra javni čas u Školi Sergije Stanić, na temu "Turizam i mir", a sa ovom temom je upravo obilježen ovogodišnji Dan turizma. 27. septembra (Dan turizma) Ministarstvo je u saradnji sa Žičarom Kotor-Lovćen, JP Morsko dobro, te TO Cetinja, Kotora I Herceg Novog organizovalo za djecu iz Doma Mladost u Bijeloj i učenike JU Srednje stručne škole sa Cetinja, besplatnu vožnju žičarom. Predstavnice Ministarstva su boravile u Tbilisiju na događaju koji su ovim povodom organizovali Vlada Gruzije i UN tourism, a pod okriljem kojeg je organizovan veliki broj panela i prezentacija sa fokusom na prioritete u turizmu – zeleni turizam i održivost uopšte, investicije, digitalizaciju, itd.

Aktivno učešće u radu međuresornih radnih grupa

Radna grupa za unaprjeđenje aviodostupnosti Crne Gore – Radom radne grupe koordinira nadležno Ministarstvo saobraćaja, a članovi radne grupe su i predstavnici Ministarstva nadležnog za turizam, NTO Crne Gore, AD Aerodromi Crne Gore, Agencije za civilno vazduhoplovstvo. U radu su po potrebi učestvovali predstavnici Privredne komore, te Agencije za zaštitu konkurencije. U proteklom periodu je predstavnica Ministarstva turizma sačinila osvrt na zakonodavni okvir za podsticaje u turizmu Crne Gore, a potom zakonodavni okvir za podsticaje aviosaobraćaju u regiji kroz propise iz oblasti turizma – primjeri Srbije i Hrvatske. Takođe u komunikaciji sa Privrednom komorom dobijene predloge privrede u kontekstu ruta koje treba razvijati, prosljedila radnoj grupi. Članovi radne grupe su se saglasili da postoji neophodnost za kreiranjem odgovarajućeg modela za podsticaje aviosaobraćaju, u skladu sa zakonom. U tom pravcu je sačinjena analiza i dostavljena Vladi Crne Gore.

Predstavnici Ministarstva su članovi i **Nadzornog odbora za IPARD program, Radne grupe nadležna za izradu Strategije regionalnog razvoja 2023-2027** – koordinacija na prikupljanju i unosu inputa na nivou Ministarstva za Izvještaj o realizaciji Akcionog plana Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2023-2027. god, za 2023. godinu; U cilju implementacije Strategije regionalnog razvoja Crne Gore za period 2023-2027. godine Ministarstvo je pripremlilo inpute za Akcioni plan za 2024-2025. godinu.

Učešće u radu radne grupe za izradu propisa iz oblasti turizma - Zakon o turizmu i ugostiteljstvu, Zakon o turističkim organizacijama, Zakon o boravišnoj taksi - sugestije na zakone o turističkim organizacijama i boravišnoj taksi, a pripremljene i sugestije na Zakon o turizmu i ugostiteljstvu.

Međunarodna saradnja

Aktivno učešće u aktivnostima na uvođenju privremenog bezviznog režima za 2024. godinu, i to za državljane Egipta, S. Arabije, Kazahstana, Jermenije i imaoce stranih putnih isprava koji posjeduju važeću dozvolu boravka u Ujedinjenim Arapskim Emiratima, imajući na umu značaj

vizne politike za stimulisanje turističkih putovanja. Sem navedenih predmet zahtjeva su bila i tržišta Uzbekistana i Maroka, nažalost za njih nije dobijena saglasnost. Donošenje odluka o bezviznom režimu za pomenuta tržišta je u nadležnosti MVP, ali je ovo Ministarstvo predstavljalo podršku zahtjevima turističke privrede da se omogući bezvizni režim, pa su u tom pravcu rađene analize i ka MVP zastupan stav na temu neophodnosti da se obezbijedi povoljan vizni režim za turistička putovanja sa pomenutih tržišta.

⇒ **Multilateralni nivo**

Saradnja sa državama regiona pod okriljem Stručne grupe za turizam (TEG) RCC-a, na kojoj je od članova TEG-a zatraženo da razmotre pitanja koja utiču na razvoj prekograničnog turizma u regionu, te da daju svoje perspektive o mogućim rješenjima.

⇒ **Saradnja pod okriljem UN**

UN Tourism (UN Svjetska turistička organizacija) – predstavnik Odsjeka je kontakt osoba za UN Tourism za Crnu Goru, a pod okriljem ove saradnje u navedenom periodu je realizovano učešće na sastanku UN Tourism Komisije za Evropu u Tirani u aprilu 2024. godine, te na zajedničkom sastanku država Jugoistočne Evrope iz kojeg je proistekao projekat koji se odnosi na nelegalno reklamiranje privatnog smještaja na online platformama, a koji će se realizovati i finansirati od strane UN Tourism; aktivnosti na finalizaciji Aviareps istraživanja o nekoliko važnih tržišta za Crnu Goru koje je finansirao UN Tourism. Takođe, Ministarstvo kroz kanale UN Tourism prati dešavanja u sektoru, te dijeli važne informacije sa drugim subjektima za koje su teme relevantne.

U okviru saradnje sa **Ekonomskom komisijom Ujedinjenih nacija za Evropu (UNECE)** u cilju izrade Četvrtog izvještaja o upravljanju životnom sredinom, učestvovali smo u koordinaciji posjete međunarodnih eksperata i prikupili informacije i dokumenta iz oblasti Poglavlja 11: Turizam i životna sredina, koje se bavi procijenom uticaja turizma na životnu sredinu. Dodatno uzeli smo učešće na svim relevantnim sastancima u cilju davanja adekvatnih informacija.

⇒ **Saradnja pod okriljem EU**

-Aktivno učešće u aktivnostima pod okriljem radne grupe za Pregovaračko poglavlje 20 – Industrijska politika i preduzetništvo i radne grupe za Strategiju industrijske politike Crne Gore 2024-2028. (kao završno pregovaračko mjerilo za poglavlje 20 u pregovorima sa EU) – Predstavnica Odsjeka je članica radne grupe kao predstavnik Ministarstva. U izvještajnom periodu su izrađena II priloga izvještaju EK o Crnoj Gori, materijal za Pododbor i učešće na sastanku Pododbora, te pripremljen narativni osvrt i tabelarni prilog, koji se odnosi na Industrijsku politiku 2024-2028. sa fokusom na održivost i zeleni turizam; redovno informisanje povodom aktivnosti iz PPCG; sažet izvještaj o turizmu za period trajanja pregovora sa fokusom na strateški i zakonodavni okvir, te investicije; Sve ove aktivnosti će do kraja 2024. godine, očekuje se rezultirati zatvaranjem Poglavlja 20 (koje će biti jedno od prva četiri koje će Crna Gora zatvoriti u pregovorima).

-Aktivno učešće i saradnja sa državama članicama i EU pod okriljem EU Strategije za Jadransko-jonsku regiju (EUSAIR) i EU Strategije za Dunavsku regiju (EUSDR), na sastancima, forumima, te kroz predstavljanje aktivnih projekata u Crnoj Gori, umrežavanje stejkholdera iz naše države sa stejkholderima država članica radi daljih projektnih aktivnosti, itd.

-Praćenje aktivnosti TAC (Tourism Advisory Committee), tijela pod okriljem Evropske komisije koje ima u nadležnosti turizam, u kojem imamo status posmatrača na svim sastancima.

Benefit jeste praćenje trendova u oblasti turizma u državama EU, te zakonodavni okvir, obuke i sl.

-Aktivnosti sa OECD, u cilju dostave podataka za Crnu Goru, a za izradu OECD izvještaja „Konkurentnost Jugoistočne Evrope 2024“ kao i publikacije “Turistički trendovi i politike”, te online učešće na konferenciju OECD-a o Jugoistočnoj Evropi, na visokom nivou, a na temu „Unapređenje konkurentnosti, postizanje konvergencije“, koja je održana u hibridnom formatu.

-Saradnja sa UNIDO – definisanje okvira projekta održivog razvoja u sektoru kulture i srodnih tradicionalnih usluga/rješenja, pod nazivom Digitalna inovacija kulturnog naslijeđa, fokusiran je na jačanje kapaciteta za digitalnu transformaciju Crne Gore i biće realizovan u narednom periodu, sa budžetom od oko 300.000€.

⇒ **Bilateralni nivo**

Na bilateralnom nivou su u toku aktivnosti na pripremi međunarodnih Ugovora o saradnji, i to sa Slovenijom, Grčkom, NR Kinom i Mađarskom, koji treba da posluže ka baza za jačanje saradnje između Crne Gore i ovih država, sa fokusom na saradnju u pravcu razvoja turističkog proizvoda.

Službene posjete delegacije Ministarstva i učešće na sajmovima i forumima za turizam, među kojima su sajmovi u Novom Sadu, Beogradu, Londonu, Parizu, kao i Japan Tourism Expo 2024.godine, i mnogi dr. Na marginama ovih događaja je održan veliki broj sastanaka sa predstavnicima nadležnih državnih institucija, te predstavnicima turističke privrede – turističke agencije i investitori, sa udruženjima iz domena turizma i ugostiteljstva.

⇒ **Projekti iz EU fondova**

DUE MARI – Next Generation Tourism Development – projekat je završen 31. decembra 2023. godine, a Ministarstvo je bilo vodeći partner na projektu pod okriljem programa IPA CBC Italija – Albanija - Crna Gora 2014-2020. Ključni rezultati: Platforma projekta DUE MARI na kojoj su snimci u 360 VR i tekst za 160 lokaliteta u Crnoj Gori (kulturna i prirodna baština), online dostupna; Podaci za projekta u online formatu kao virtuelna setnja za 266 lokaliteta dostupni na sajtu NTO i na totemima sa projekta u Baru, Podgorici, Kolašinu; Interaktivni info totemi (3) – dati na upravljanje LTO Bar, Podgorica i Kolašin; Nabavka namještaja za uređenje enterijera i replike prve prese na Balkanu, prese Crnojevića, koji su dati na upravljanje Narodnom muzeju i dio su postavke muzeja Biljarda na Cetinju, čime smo podržali unaprijedjenje ponude; Nabavka back up servera tj. nadogradnja postojećeg servera u Ministarstvu ekonomskog razvoja; Nabavka tehničke opreme za rad Direktorat – računar/5 printera/8 laptopova; Promotivne brosure lokaliteta u Crnoj Gori; Promotivna digitalna kampanja.

Predstavnici Ministarstva su od skora uključeni i u rad **Odbora za nadgledanje programa Interreg IPA Hrvatska – BiH – Crna Gora 2021-2027** i **Odbora za nadgledanje programa Interreg IPA Južni Jadran 2021-2027**.

Priprema predloga projekata za Kapitalni budžet 2025. godine

U saradnji sa lokalnim samoupravama sjevernih opština i TC Durmitor, pripremljeni su obrasci i kandidovani su projekti za Kapitalni budžet za 2025. godinu prema Ministarstvu finansija:

1. Sistem za vještačko osnježavanje na ključnom dijelu staza – Skijalište Savin kuk - procijenjene vrijednosti 2,490,000€;
2. Zamjena Ski lifta br. 16 tipa sidro - Skijalište Savin kuk - procijenjene vrijednosti 1,570,000€;
3. Zamjena „Ski lifta br. 14“ tipa sidro i izrada ljetnje staze za skijanje – Skijalište Savin kuk – procijenjene vrijednosti 1.970.000€;
4. Izgradnja i rekonstrukcija puta Gusinje – Grebaje, opština Gusinje - procijenjene vrijednosti 4.578.328€;
5. Sanacija lokalnog puta L-37 Rubeža – Krnovo – Meka dola, sa krakom do rekreativnog kompleksa „Vučje“ - procijenjene vrijednosti 4.490.310€.

Izrada zakona i drugih propisa u cilju unaprijeđenja stanja

- ✓ Priprema Predloga Zakona o turizmu i ugostiteljstvu;
- ✓ Pravilnik o obrascu i načinu upotrebe legitimacije turističkog vodiča;
- ✓ Pravilnik o obrascu i načinu upotrebe legitimacije turističkog animatora;
- ✓ Pravilnik o obrascu i načinu upotrebe legitimacije turističkog pratioca;
- ✓ Priprema Predloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o turističkim organizacijama;
- ✓ Priprema Predloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o boravišnoj taksi;
- ✓ Priprema novog Rješenja o kategorizaciji turističkih mjesta.

KLJUČNE PORUKE

U prethodnom periodu ministarstvo nadležno za poslove turizma je preduzimalo aktivnosti na planu:

- **Diverzifikacije/obogaćivanja turističke ponude** kroz realizaciju Programa podsticajnih mjera u oblasti turizma za 2024. godinu, što podrazumijeva davanje finansijske podrške za realizaciju manifestacija i projekata. Direktnu korist imaju subjekti koji su aplicirali za mjere predviđene Programom. Ministarstvo je za ovu namjenu opredijelilo 450.000€. Za realizaciju 111 projekta raspoređeno je 447.891,51€.
- **Daljeg poboljšanja turističkih kapaciteta** kroz Podsticajne mjere ugostiteljskoj djelatnosti u okviru programske linije za nabavku opreme velike vrijednosti sa ciljem podizanja kvaliteta usluge na održiv način, unapređenje saradnje javnog i privatnog sektora. Za ovu svrhu opredijeljeno je i utrošeno 1,5 miliona €.
- **Aktivnosti na kreiranju podsticajnog ambijenta za povećanje turističkog prometa**, kroz aktivnosti na liberalizaciji viznog režima i aktivnosti radne grupe za unaprjeđenje aviodostupnosti, te aktivnosti u vezi sa zastupanjem za tržište NR Kine, a u saradnji sa drugim nadležnim institucijama.
- **Realizacija i praćenje realizacije aktivnosti iz strateških dokumenata i pratećih akcionih planova za oblast turizma**, čijom se realizacijom povećavaju komparativne prednosti destinacije, kreiraju novi proizvodi i nova vrijednost za turiste.
- **Jačanje bilateralne saradnje** sa državama regije, te državama Evrope, što je važan preduslov za aktivnosti na unaprjeđenju turističkog prometa, povezivanju turističkih privreda, te dijeljenju dobrih praksi i iskustava koji mogu biti primijenjeni u našim uslovima, tzv. „know-how“.

- **Jačanje multilateralne saradnje** – sa posebnim fokusom na dinamične aktivnosti u okviru pregovaračkog poglavlja 20 u okviru kojeg je politika turizma, koje će biti jedno od prva četiri zatvorena u pregovorima sa EU, te jačanje makro-regionalne saradnje pod okriljem EU Strategija za jadransko-jonsku i dunavsku strategiju; kao i kontinuirano dobra saradnja sa UN Tourism (kao vodećom globalnom agencijom za oblast turizma), ali i sa OECD, UNECE, UNIDO, i dr organizacijam prepoznatim od značaja za turizam.
- U narednom periodu, planiraju se aktivnosti na unapređenju investicionog ambijenta kroz valorizaciju neaktivnih lokaliteta, aktivno praćenje postojećih i mapiranje i identifikaciju potencijalnih investicija.